

Transformaziun dallas structuras communalas

Revisiun parziala dil regulativ per il persunal communal

M E S S A D I

dalla suprastanza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Stimadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

1. Introducziun

L'organisaziun communal ei ina tematica che ha ils davos onns adina puspei fatschentau ils responsabels dalla vischnaunca. Aschia han ins fatg igl onn 2008 ina revisiun parziala dalla constituziun communal per saver introducir entgins onns pli tard la direcziun communal, la quala ha entschiet cun sia lavur il mars 2013. Avon igl onn 2008 ha la suprastanza communal giu tuttas competenzas finanzialas da decider. Dapi igl onn 2013 ha la direcziun communal saviu decider davart fatschentas e quei enteifer sias competenzas finanzialas. Duront il davos decenni han ins tonaton differentamein mess en damonda l'efficienza dil model da direcziun. Pia eisi dapi lu plitost in process durabel da megliar ni optimar intern certas proceduras ni structuradas.

En vesta dils pensiunaments che stattan avon porta egl onn 2025 e las sfidas futuras ei la suprastanza communal ensemen cun in biro da cussegliaziun extern s'occupai ils davos meins intensivamein cun las structuradas operativas futuras dalla vischnaunca da Mustér. Plinavon ha el dentertemps il canzlist communal annunziou d'ir novas vias e da surprendre ina nova sfida professiunala.

Suenter tuttas discussiuns occurridas e l'analisa fatga dil biro extern ei la suprastanza communal persuadida che las novas structuradas seigien pil futur definitivamein las dretgas e che quelladas tegnien per biars onns.

La finamira dalla suprastanza communal ei dad haver el futur in'organisaziun ed ina structura semplada ed efficianta. Las vias da decisiun duein esser cuortas, agilas e speditivas.

Gia la cumissiun da gestiun ha fatg attents la suprastanza communal ch'ei fussi suenter biars onns prudent da puspei inagrada refrestgentar ed aschia schar intercurir l'organisaziun communal sin sia competitivada. Era la cumissiun da baghegiar che ha giu abdicau il november 2023 ha en siu scriver signalisau da far ponderaziuns en connex cun simplificar proceduras e structuradas internas.

El cass ch'il cussegl da vischnaunca approbescha la nova structura operativa vegn il regulativ per l'organisaziun communal elaboraus. Parallel vegnan las novas structuradas introducidas successivamein cun la finamira d'implementar quelladas sil pli tard naven digl εμπрем da schaner 2025.

2. Finamiras transformaziun communal

En connex cul remplazzament dils pensiunaments ein suandontas finamiras vegnidadas perseguitadas cul biro da cussegliaziun extern che ha accumpignau quei process:

- Preparaziun sils pensiunaments che stattan avon porta cun definir da niev las incumbenzas, las responsabladas e las competenzas. Medemamein adattar las descripciuns dallas funcziuns e definir dapertut las substituziuns.
- Alzar l'efficienza els process cun segirar l'informaziun denter l'administraziun communal (nivel operativ) e las instanzas politicas (nivel strategic).
- Entrar ils process efficients ed orientai alla clientella cun in'infrastructura moderna e digitala duei l'administraziun communal dar anoviar in maletg positiv.
- Rinforzar l'identificaziun dallas collaboraturas e dils collaboratur cun l'organisaziun e las structuradas communalas.

- La vischnaunca duei vegnir observada sco vischnaunca progressiva, orientada alla clientella.

Igl ei in fatg ch'il temps semida, il mund da lavur e l'organisaziun medemamein. Il progress digital, sedutas virtualas, conferenzas da video, homeoffice, modern'infrastructura dad IT, gie il tgamunar e menar personal ei definitivamein auter che avon onns. Ins sto sesviluppar vinavon. Era enteifer las structuras communalas plitost staticas sto quei schabegiar. Ins sto vegnir pli dynamics e pli flexibels.

La vischnaunca ei actualmein pia en ina fasa da transformaziun, restructuraziun e regiuvinaziun.

3. Resumaziun analisa biro extern

Il project sut il tetel "Weiterentwicklung Gemeindeorganisation" ha entschiet il november vargau cun in'occurrenza da "Kick-off", alla quala ins ha cuort informau davart il process e las finamiras. Il december han giu liug intervestas cun collaboraturas e collaboraturs. Ils davos meins han ulteriurs discuors, investa en divers documents ed informaziuns giu liug. Cheu ils pli impurtonts resultats:

3.1. Impressiun generala

En biaras partiziuns han ins survegniu ina fetg bun'impressiun generala, cunzun davart la lavur principala, numnadamein ella preparaziun dallas fatschentas da mintgadi. Quella vegn exequida professionalmein, en ina buna qualidad, cun experientscha e bia cumpetenza professionala.

3.2. Structura politica

Davart il sistem politic duei el futur en connex cun in'eventuala revisiun parziala dalla constituziun communal vegnir fatg las ponderaziuns necessarias e detagliadas. El process d'anflar in meini en caussa gidass eventualmein era la formaziun d'ina gruppa da lavur, organisar seras d'informaziun ni ina votaziun consultativa tier la populaziun.

Las structuras politicas vegnan cun questa analisa dil biro extern (Weiterentwicklung Gemeindeorganisation) mo tematisadas, il focus duei esser sin las structuras operativas.

3.3. Structura operativa

La structura operativa ei organisada bein sil pupi. Tonaton eisi da menziunar che la suprastonza communal ha ils davos onns gia pliras gadas mess en damonda (mira punct 1) l'organisaziun communal e fatg dapi lu entginas optimaziuns.

Ella pratica dat ei treis models da menar ina vischnaunca:

- 1) Model da direcziun
- 2) Model da departaments
- 3) Model da CEO

Tut ils models han ses avantatgs e disavantatgs. Actualmein vegn luvrau ella vischnaunca da Mustér cul model da direcziun. Il model da departaments vegn p.ex. praticaus dil cantun Grischun ni dalla citad da Cuera. Tier in model da CEO ei la suprastonza communal organisada sco in cussegl d'administraziun che s'entaupa entginas gadas ad onn. Quei model ei el cantun Grischun buca fetg derasaus e plitost nunusitaus.

3.4. Model da direcziun

La suprastanza communal ha entochen 2013 priu senza tuttas decisiuns en sia cumpetenza. Dapi igl onn 2013 ha ella delegau differentas cumpetenzas alla direcziun communal. Tenor l'analisa dalla firma externa vegn buca viviu diltuttatfatg il model da direcziun. Entginas tematicas vegnan era discussiunadas ed elaboradas el departament e lu directamein decididas en suprastanza communal. Gliez corrispundess lu plitost al model da departament. Pia eisi els egls dalla firma externa actualmein ina mischeida denter quels dus models.

Gia ell'analisa externa dil 2019 stat scret che l'introducziun dil model dalla direcziun hagi buca purtau ina reducziun essenziala dil pensum dils commembers da suprastanza. Cumpareglian ins il pensum procentual dalla suprastanza avon e suenten l'introducziun dalla direcziun, sepresenta la vischnaunca da Mustér sco ina vischnaunca che havess mai ni mo sporadicamein introduciu ni fatg diever d'ina direcziun.

Damai che la repartiziun dils pensums e la responsabladad, ch'ei dapi l'introducziun dil model dalla direcziun ella pratica buca diltut clara, sa ei magari dar lavur parallela, supplementara ni ch'ei drova dapli temps da coordinaziun.

Aschia ei semussau ch'igl ei fetg impurtont che las structuradas internas segien el futur pli semplas e pli efficientas. Ei sto esser in model clar che sa vegnir vivius senza excepziuns.

3.5. Ulteriuras constataziuns operativas

- Il potenzial d'optimaziun ell'organisaziun ed els process denter las differentas partiziuns ed ella comunicaziun ei avon maun. Las structuradas internas ein dapi onns las medemas.
- Tuttas personas ein fetg cumpetentas ed han ina grond'experientscha. Il transfer da savida s'effectuescha denton memia pauc.
- L'introducziun da fuormas da lavur modernas (flexibilitad, lavur parziala, homeoffice, new work etc.) ha aunc potenzial ensiviars.
- Biars/as collaboraturs/as ein surcargai/das cun lavur, en special ils commembers da direcziun ed ella contabilitad. Ina nova repartiziun dallas incumbensas, dallas responsabladas e dallas cumpetenzas finanzialas, dapli delegaziun da lavur e structuradas novas savessen mitigar quella situaziun.
- Entras l'aula occupaziun davart il liquidar fatschentas dil mintgadi maunca savens il temps da reponderar l'optimaziun dils agens process da lavur.
- La substituziun ei buca tier tuts/tas collaboraturs/as avon maun. Partiziuns cun substituir in l'auter savess esser ina sligaziun.
- L'organisaziun dalla lavur da spurtegl e telefon sa vegnir optimada.
- L'organisaziun dallas stanzas da lavur resp. dil spazi ch'ei avon maun en casa communal per liquidar lavur efficientamein e pil beinstar dils/dallas collaboraturs/as ei da surluvrar. Medemamein satisfa il spurtegl ch'ei actualmein ell'emprema alzada buca als basegns da personas cun impediments. Ei fa pia senn da transferir il spurtegl el plaunterren.
- Pertuccont digitalisaziun e comunicaziun ha la vischnaunca gia priu mesiras. Ella ha inziau il project "digitalisaziun, comunicaziun ed informaziun", il qual ei ella fasa da realisaziun e va en vigur ella secunda mesadad digl onn 2024.

3.6. Conclusiun

Las constataziuns muossan ch'ei fa buca senn da prender mesiras sulettamein en singuls secturs, cunquai che tut va empau in en l'auter. Aschia ein ponderaziuns fundamentalas davart l'organisaziun e las structuradas futuras necessarias.

Plinavon ha la suprastanza communal la finamira dad haver el futur structuradas modernas, semplas ed efficientas. Las vias da decisiun duein esser cuortas, agilas e speditivas.

A vesta da tut quellas informaziuns, tutta documentaziun ch'ei avon maun e l'experiencescha dil biro extern ei vegniu elaborau ina structura futura moderna che ademplescha tuttas pretensiuns e che porta las optimaziuns necessarias e giavischadas.

4. Pil futur ina structura operativa nova

Cun mirar el futur ei la megliera structura operativa per la vischnaunca da Mustér il model da departaments. Cheu ina pintga survesta dalla muntada dil niev model:

Avantatgs	Disavantatgs
Vastas enconuschientschas dallas fatschentas entras il schef dil departament.	Pli pauca cuntinuitad entras eventualas midadas el departament (strategic).
La burocrasia ed il temps entras las sedutas da direcziun (tractandar, discussiunar e protocollar) croda naven.	Il patratg dall'unitad (vischnaunca) astga entras il patratg dil singul departament buca vegnir periclitau.
Pli cuortas vias da decisiun (efficient, agil e sempel).	Il schef dil departament vegn a sefatschentar el futur empau pli fetg cun fatgs operativs da siu departament.

Mintga model ha ses avantatgs e disavantatgs. Per haver el futur structuradas claras e semplas e per esser sut il streh pli efficient ei la structura da departaments la pli optimala per la vischnaunca da Mustér. Sin basa dall'examinaziun dallas structuradas internas dils biros externs ha il model da direcziun buca perschadiu.

Entras la nova structura ein era las responsabladas en mintga departament claramain repartidas. Plinavon duei mintga departament el futur saver luvrar e decider nuncumplicadamein enteifer sias cumpetenzas finanzialas.

4.1. Niev model departamental

L'introducziun dil niev model departamental ha per consequenza midadas ell'organisaziun communal. Aschia ei cunzun la sparta dalla serenera buca pli suttamessa agl uffeci infrastruttura e baghegiar, mobein al departament ambient e segirtad. Mintga departament duei el futur saver decider a moda autonoma enteifer sias cumpetenzas, sempel e spert. Sin basa dalla transformaziun dallas structuradas (niev model) han ins gest priu la caschun da restructurar entginas funcziuns da niev, cun la finamira, sco numnau sut punct 3.4., ch'ei duei dar el futur negin temps piars pli per lavur nunefficienta.

Sco stipulau ella constituziun communal vegn ei a dar tschun departaments e mintgin ei responsabels per ses pensums. Plinavon ha mintga departament el futur in menader dalla partiziun e mintga menader ina substituziun. Aschia ei la lavur da mintgadi da tut temps garantida. Mira organigram ell'annexa.

Plinavon vegnan las responsablads el futur repartidas sin pliras personas. El temps dad oz eisi numnadamein buca pli usitau che entginas paucas personas han gest tuttas cumpetenzas e portan l'entira responsablada. Ina repartiziun dallas cumpetenzas e dalla responsablada sur pliras personas sminuescha la resca en cass ch'ina persona croda ora in temps pli liung e fa - buca sco davos - era la piazza da lavur pli interessanta.

4.2. Cumissiun da baghegiar

Tenor lescha da baghegiar art. 6 alinea 2 sa l'istanza da baghegiar delegar sias incumbenzas e sias cumpetenzas ad ina cumissiun da baghegiar, ad in uffeci da baghegiar communal ni regional ni a personas dil fatg externas.

Sin basa dil niev model da departaments vegn la suprastanza communal a delegar sia incumbenza da niev **alla cumissiun da baghegiar**. Sper la tractaziun vegn la cumissiun el futur pia era a **decider** davart las damondas da baghegiar. Els cass che la cumissiun ei buca unita enten prender las decisiuns vegn la suprastanza communal a decider.

Las cumpetenzas en detagl ed il process vegnan reglai el regulativ davart l'organisaziun communal (mira punct 4.4.).

4.3. Restructuraziun operativa

La nova restructuraziun dallas funcziuns ei vegnida elaborada en collaboraziun culs responsabels operativs sin basa dil niev model. Quella nova repartiziun fa senn ed ei per ina lavur efficienta optimala.

Plinavon ha mintga collaboratur/a ina substituziun. Ozildi ei quei fetg impurtont ed aschia ina necessitad che astga buca vegnir negligida.

Cun la nova repartiziun dallas diversas funcziuns ei era la responsablada vegnida repartida sin pliras schuialas, quei ch'ei medemamein gartegiau.

Collaboraturs/as da cader ein el futur (mira organigram):

- Meinafatschenta dall'administraziun communal
- Menader infrastruttura e baghegiar
- Menader menaschi tecnic
- Menader serenera e rumians
- Meinascola
- Menadra finanzas

4.4. Consequenzas ella legislaziun

Il niev model ha suandontas consequenzas ella legislaziun:

- Elaboraziun dil niev regulativ (analog direcziun communal) per l'organisaziun communal per definir ils pensums e las cumpetenzas pils departaments e las partiziuns dall'administraziun communal. Il regulativ sto vegnir suttemess al cussegl da vischnaunca per approvaziun. Il niev regulativ se basa sigl artechel 46 (al. 3) dalla constituziun communal.
- Il reglament per la direcziun communal digl onn 2012 vegn abolius (cussegl da vischnaunca aveva priu enconuschientscha da quei reglament).
- Ina revisiun parziala dil regulativ per il personal communal ei necessaria.

5. Revisiun parziala regulativ per il personal communal

Il niev model da departaments drova ina revisiun parziala dil regulativ per il personal communal. Suandonts artechels ein pertuccai:

Art. 4 Cumpetenzas

¹Tut ils collaboraturs permanents vegnan engaschai dalla suprastanza communal, il personal d'instrucziun ed il meinascola dil cussegl da scola.

²Emprendists e substituts vegnan engaschai dalla direcziun communal tenor las disposiziuns legalas valeivlas. L'indemnisaziun vegn fixada individualmein en in contract.

Niev:

¹Tut ils collaboraturs permanents, personal temporar ni emprendists vegnan engaschai dalla suprastanza communal, il personal d'instrucziun ed il meinascola dil cussegl da scola.

Alinea 2 vegn strihada

Motivaziun: La direcziun communal dat ei buca pli. El futur duein emprendists ni substituziuns resp. personal temporar vegnir engaschai dalla suprastanza communal.

Art. 17 Reglamentaziuns divergentas dil dretg cantunal

Las suandontas prescripziuns dalla lescha da personal (LP) e l'ordinaziun da personal dil cantun Grischun (OP) valan buca per la vischnaunca:

Art. 42 OP Premias, prestaziuns d'assicuranza ed inhabilitad da luvrar

Niev:

Strihar art. 42 OP

Motivaziun: Actualmein vegn buca tratg giu tier tut ils collaboraturs las medemas premias da segiradas dad accident. Cunzun ils collaboraturs dil menaschi tecnic ch'ei segirai tier la SUVA ston pagar in bien ton dapli premias per l'assicuranza d'accidents ordeifer il temps da lavur (NBU). Il cantun Grischun surpren la cumpart che survarga la premia ordinaria. Per tractar tut il personal medem duei vegnir adattau quella prescripziun all'ordinaziun da personal dil cantun Grischun.

Art. 44b OP Capital en cass da mort

Niev:

Strihar art. 44b OP

Motivaziun: Quei artechel ei vegnius strihaus ord la legislaziun cantunala.

Plan da plazzas dalla vischnaunca

Total procent da plazzas:	max. 4'000%
Administraziun:	max. 500%
Infrastructura e baghegiar:	max. 380%
Menaschi tecnic:	max. 1'120%
Formaziun:	max. 2'000%

Niev:

Total procent da plazzas:	max. 4'000%
~~Administraziun:~~	~~max. 500%~~
~~Infrastructura e baghegiar:~~	~~max. 380%~~
~~Menaschi tecnic:~~	~~max. 1'120%~~
~~Formaziun:~~	~~max. 2'000%~~

Il plan da plazzas munta ina part integrala dil preventiv annual.

Motivaziun: Cunquei ch'il secretariat dallas diversas partiziuns vegn menaus da niev ell'administraziun communal (contonschibladad permanenta duei esser avon maun) e la sparta serenera e rumians vegn a basa dil niev model integraus el departament corrispudent, duei el futur mo pli vegnir definiu il maximal procent da plazzas pusseivel. Aschia ha la suprastanza communal la flexibilitad da saver midar el futur ina u l'autra funcziun en in auter departament, el cass che quei ei necessari.

Il total da plazzas stat denton sco tochen dacheu. Tonaton ein ins ligiai el sector dalla formaziun vid la legislaziun surordinada, ella quala la vischnaunca ha negin'influenza. Medemamein ei la suprastanza communal obligada da setener vid las prescripziuns legalas, gest en connex cun sururas, substituziuns e remplazzaments.

Sut il streh ein denton ils cuosts totals da personal el preventiv decisivs pil menaschi communal. Il preventiv ei ella cumpetenza dil cussegl da vischnaunca. Perquei ha il biro extern cussegliu la suprastanza communal da strihar quella prescripziun el regulativ da personal. La suprastanza ha tuttina vuliu mantener el regulativ il maximal procentual da plazzas. Surpassa la suprastanza communal quei passus, sto il cussegl da vischnaunca - independentamein dalla tractaziun dil preventiv - prender ina decisiun en caussa.

6. Proxims pass

Ils proxims pass ein suandonts:

- 20-6-2024 Revisiun parziala dil regulativ per il personal communal
- 1-7. - 30-09-24 Elaboraziun dil niev regulativ per l'organisaziun communal
- 1-7. - 31-12-24 Transformaziun dallas novas structuradas
- 1-1-2025 Definitiva implementaziun

7. Ponderaziuns finalas

La suprastanza communal ei perschuidada dallas restructuraziuns operativas sin basa dil niev model da departaments. La vischnaunca da Mustér survegn entras quella transformaziun:

- Structuras pli modernas, agilas ed efficientas.
- Las vias da decisiun ein el futur pli sempas e speditivas.
- Muort l'efficienza e la simplificaziun duein ils commembers da suprastanza buca haver dapli lavur che tochen dacheu.
- El departament infrastruttura e baghegiar vegn delegau la cumpetenza da decider davart damondas da baghegiar ordinarias da niev alla cumissiun da baghegiar, quei ch'ei efficient e nuncumplicau. Recuors ein vinavon d'inoltrar alla dertgira administrativa.
- Grazia alla repartiziun nova dallas funcziuns e responsablads ein ils process pli clars e transparents.
- Nus evitein birocrazia interna buca necessaria.
- Entras la restructuraziun duei el futur vegnir evitau sururas.
- La repartiziun nova dallas responsablads e cumpetenzas sin pliras personas fan vegnir las plazzas pli interessantas. La qualitat resta.
- La vischnaunca da Mustér sesvilupescha vinavon e s'adattescha allas novas circumstanzias da lavur. Ina patruna da lavur moderna.
- La restructuraziun ha pretendiu ina clara via davart la surdada dallas lavurs e dil know-how (savida) ch'ei avon maun dallas personas che van beingleiti en pensiun ni che vegnan a calar tier la vischnaunca.
- Collaboraturs vulan ozildi buca semplamein luvrar tenor camond. Els vulan haver responsablada e cumpetenzas. Aschia vesa la nova generaziun il senn ell'atgna lavur, ei motivada ed ha plascher davart il contonschiu.

La vischnaunca da Mustér ei preparada sin la proxima generaziun e sin las sfidas futuras.

8. Proposta

Sin fundament dallas ponderaziuns suramenziunadas

p r o p o n a

la suprastonza communal al cussegl da vischnaunca:

1. d'approbar la nova organisaziun communal (model da departaments) cun incaricar la suprastonza communal d'elaborar il reglament corrispudent.
2. d'approbar la revisiun parziala dil regulativ dil personal communal.

Suprastonza communal Disentis/Mustér

Il president:

Il canzlist:

René Epp

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 7 da zercladur 2024

- Regulativ per il personal communal revediu
- Organigram